

BERNER OY:N HEINÄVEDEN LAITOKSEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTI (YVA)

LUONTOSELVITYKSET 2012

Marko Vauhkonen

enviro

10.7.2012

BERNER OY:N HEINÄVEDEN LAITOKSEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTI (YVA)

LUONTOSELVITYKSET 2012

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
2 AINEISTO JA MENETELMÄT	3
2.1 LIITO-ORAVA	4
2.2 PESIMÄLINNUSTO	4
2.3 KASVILLISUUS JA ARVOKKAAT LUONTOKOhteet	5
2.4 MERKITTÄVÄT LAJIESINTYMÄT	6
3 TULOKSET	6
3.1 LIITO-ORAVA	6
3.2 PESIMÄLINNUSTO	6
3.3 KASVILLISUUS JA ARVOKKAAT LUONTOKOhteet	11
3.4 MERKITTÄVÄT LAJIESINTYMÄT	14
4 LÄHTEET JA KIRJALLISUUS	15

Raportin pohjakartta © Maanmittauslaitos.
Raportin valokuvat © Marko Vauhkonen.

Kansikuva: Vahvalahden ruovikkoa toukokuussa 2012.

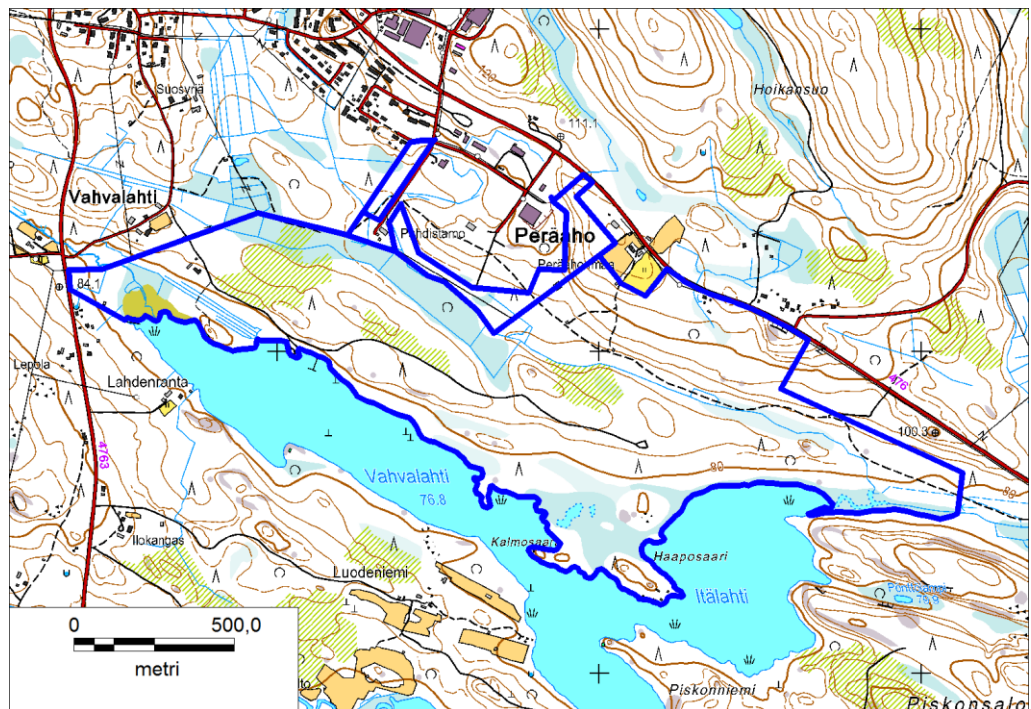
1 JOHDANTO

Berner Oy selvittää mahdollisuutta sijoittaa tuotantolaitos Heinäveden Teemasaaressa kylässä olevalle Peräahon teollisuusalueelle, joka sijaitsee noin kaksi kilometriä kunnan keskustasta kaakkoon. Lainsäädännön edellyttämä hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA) käynnistyi keväällä 2012. Tarkempaa hankekuvausta ei ole sisällytetty tähän raporttiin, sillä se on esitetty YVA-ohjelmassa (AIRIX Ympäristö Oy 2012).

Heinäveden laitoshankkeen YVA-konsulttina toimii AIRIX Ympäristö Oy, joka tilasi luontovaikutusten arviointia varten tarvittavat selvitykset Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ltä. Luontoselvitykset on tehnyt kevään ja kesän 2012 aikana biologi, FM Marko Vauhkonen.

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

Luontoselvitysten tutkimusalue on rajattu kuvan 1 karttaan. Suurin osa siitä on Peräahon teollisuusalueen ja vesistön (Vahvalahti–Itälahti) välistä metsätalousaluetta. Lisäksi tutkimusalueeseen sisältyvät Peräahon teollisuusalueen reunoilla sijaitsevat asemakaavan VL-alueet.

Kuva 1. Selvitysalueen sijainti ja rajaus (sininen viiva).

Selvitysalueen aiemmat luontotiedot tarkistettiin ympäristöhallinnon OIVA – ympäristö- ja paikkatietopalvelusta sekä Etelä-Savon ELY-keskuksesta (Hertta Eliölajit -tietojärjestelmä). Alueelta tai sen läheisyydestä ei ollut tiedossa arvokkaita luontokohteita tai lajiesiintymiä.

2.1 LIITO-ORAVA

Liito-oravan esiintyminen selvitysalueella inventoitiin 10.5.2012. Työ tehtiin *Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa* -julkaisun (Sierla ym. 2004) ohjeiden mukaisesti. Selvitysalue käveltiin kattavasti läpi lukuun ottamatta erilaisia aukeita ja taimikoita, jotka eivät ole liito-oravalle sopivia elinympäristöjä. Maastotöissä käytettiin GPS-paikanninta (Garmin 60Cx), jolla kohteet ja havaintopaikat voidaan paikantaa riittävällä tarkkuudella.

Inventoinnissa etsitään liito-oravan jätöksiä sopivien pesä-, suoja- ja ruokailupuiden tyviltä. Näitä ovat mm. kolopuut, kookkaat haavat, lepät ja koivut sekä suuret kuuset. Mahdolliset liito-oravan asuttamat metsiköt rajataan puuston koostumuksen ja rakenteen perusteella kartalle. Näistä metsiköistä etsitään liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ja sellaisiksi sopivia kohteita (kolopuut ja risupesät). Lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi tulkitaan sellaiset kolopuut ja risupesät, jotka varmistettiin jätösten perusteella liito-oravan käyttämiksi. Lisäksi tarkastellaan liito-oravan tarvitsemia puustoisia kulkuyhteyksiä ympäröiville metsäalueille.

2.2 PESIMÄLINNUSTO

Selvitysalueen pesivä maalinnusto selvitettiin lintujen reviirikäyttäytymiseen perustuvaa kartoituslaskentamenetelmää (Koskimies & Väisänen 1988) soveltaen. Kartoituslaskenta toistettiin alueella kolme kertaa: 10.5., 30.5. ja 14.6.2012. Laskentoja ei tehty huonolla säällä (voimakas tuuli tai sade), joka olisi haitannut lintujen havainnointia.

Pesimälinnustoselvitys kohdistettiin huomionarvoisiin lintulajeihin, joita ovat luonnonsuojeluasetuksella erityisesti suojeltaviksi ja uhanalaisiksi säädetty lajit, muut uusimman uhanalaisuusarvioinnin (Rassi ym. 2010) punaisen listan lajit sekä alueellisesti uhanalaiset lajit (luettelo verkko-osoitteessa www.birdlife.fi/suojelu/lajit/uhex). Lisäksi kiinnitettiin huomiota EY:n lintudirektiivin liitteen I lajeihin, Suomen kansainvälisiin vastuulajeihin (ks. Rassi ym. 2001), petolintuihin sekä tiettyjä arvokkaita elinympäristöjä (esim. lehdot, vanhat metsät) ilmentäviin tai suosiviin lajeihin (vrt. Väisänen ym. 1998). Yleisten metsälintujen reviirejä ei kartoitettu, vaan ainoastaan kirjattiin ylös ko. lajien esiintyminen selvitysalueella.

Koska kartoituslaskentojen tavoitteena ei ollut selvittää kaikkien lintulajien tarkkoja pari- tai reviirimääriä ja reviirien sijainteja, voitiin laskentakertojen määrää vähentää ohjeen (Koskimies & Väisänen 1988) mukaisesti. Kolmella oikein ajoitetulla laskentakerralla saadaan varsin hyvä kokonaiskuva selvitysalueen pesivästä lintulajistosta, huomionarvoisten lajien esiintymisestä ja mahdollisista linnustollisesti arvokkaista kohteista.

Kartoituslaskennassa selvitysalue kierrettiin jalkaisin ennalta suunniteltuja reittejä pitkin niin, että mikään maastonkohta ei jäänyt 50–70 metriä kauemmaksi kuljetusta reitistä. Lintuja havainnoitiin (kiikarointi ja muu katselu sekä kuuntelu) aktiivisesti laskennoissa, jotka alkoivat auringonnousun aikaan ja kestivät 4–5 tuntia. Laskennoissa pyrittiin tekemään saman lajin yksilöistä samanaikai-

sia havaintoja, jotka ovat keskeisiä tulosten tulkinnan kannalta. Havainnot merkittiin maastokartalle ja havainnon tyyppi kirjattiin ylös.

Lintujen reviirit tulkittiin kartalle merkityistä havaintopaikoista muodostuvien havaintokeskittymien perusteella. Laskentatulosten tulkinta tehtiin laskentakertojen vähäisen määrän vuoksi pääasiassa ns. maksimiperiaatteen mukaisesti. Tällöin reviirin tulkintaan riitti yksi pesintään viittaava havainto (esim. laulu tai varoittelu; vrt. Koskimies & Väisänen 1988), jos se tehtiin ko. lintulajille hyvin sopivassa pesimäympäristössä (ks. esim. Väisänen ym. 1998). Tulkinnassa otettiin kuitenkin huomioon mm. lajien kevätmuuton aikataulu, eikä kaikkia yksittäishavaintoja tulkittu reviireiksi.

Kartoituslaskentojen lisäksi selvitettiin Vahvalahden ja Itälahden vesi- ja rantalinnustoa kahdella aamupäivisin tehdyllä laskentakerralla (10.5. ja 30.5.2012). Menetelmänä käytettiin vesilintujen pistelaskentaa (Koskimies ym. 1988). Lintuja havainnoitiin (kiikari ja kaukoputki) rannoilta kuudesta pisteestä, joista näkyvät sektorit kattoivat yhdessä em. selvitettävät alueet. Erityistä huomiota kiinnitettiin Vahvalahden luoteispään ruovikon ja luhdan, Kalmo- ja Haapasaa-ren ympäristön sekä Itälahden koillisosan laskupuron ympäristön linnustoon sekä mahdollisten lokki- tai tiirayhdyskuntien esiintymiseen. Havaintojen kirjaaminen ja tulosten tulkinta tehtiin Koskimiehen ym. (1988) ohjeiden mukaisesti.

Vahvalahden luoteispään, Kalmo- ja Haapasaa-ren ympäristön sekä Itälahden koillisosan laskupuron ympäristön alueella tehtiin kolme yöhavainnointia (10.–11.5., 30.5. sekä 13–14.6.2012). Näiden kuuntelujen (yksi piste/kohde) tarkoituksena oli selvittää mahdollinen yölaulajien ja -huutelijoiden esiintyminen em. alueilla. Yöaktiivisten lajien havaittavuus muissa tehdyissä laskennoissa on heikko.

2.3 KASVILLISUUS JA ARVOKKAAT LUONTOKOhteET

Selvitysalueen luonnonoloja, kasvillisuutta ja arvokkaita luontokohteita inventoitiin 9.–10.7.2012. Alue käveltiin kattavasti läpi samalla kasvillisuutta ja kasvistoa havainnoiden. Maastossa kirjoitettiin muistiin yleispiirteinen kuvaus kasvillisuudesta.

Työn osana selvitettiin luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisten suojeltujen luontotyyppien, vesilain 2 luvun 11 §:n mukaisten pienvesikohteiden, metsälain 10 §:n mukaisten erityisen tärkeiden elinympäristöjen sekä mahdollisten muiden arvokkaiden luontokohteiden tai -tyyppien esiintyminen. Lisäksi selvitettiin Suomessa uhanalaiseksi luokiteltujen (Raunio ym. 2008a, b) luontotyyppien esiintyminen. Arvokkaat luontokohteet ja -tyypit paikannettiin (GPS-paikannin Garmin 60Cx) ja rajattiin kartalle. Lisäksi niiden yleis- ja erityispiirteistä (ml. harvinainen tai vaatelas kasvilajisto) kirjoitettiin muistiin sanallinen kuvaus. Arvokkaista luontokohteista otettiin valokuvia.

2.4 MERKITTÄVÄT LAJIESIINTYMÄT

Kaikkien selvitysalueelle tehtyjen maastokäyntien aikana havainnoitiin merkittäviä (tässä yhteydessä: erityisesti suojeltavat, valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaiset, silmälläpidettävät, rauhoitetut, EY:n luontodirektiivin liitteiden II ja IV lajit sekä muut harvinaiset lajit) eliölajeja sekä niille sopivia tai tärkeitä elinympäristöjä. Todetut esiintymät paikannettiin (GPS-paikkain Garmin 60Cx) ja merkittiin kartalle. Havainnointia tehtiin siltä osin kuin se oli selvitysalueen luonnonolot ja elinympäristöjen laatu huomioden tarkoituksenmukaista ja maastokäyntien ajankohdat huomioden mahdollista ilman erikoismenetelmiä. Työhön ei sisällynyt lepakoiden selvittämistä.

3 TULOKSET

3.1 LIITO-ORAVA

Inventoinnissa ei löydetty merkkejä liito-oravan esiintymisestä selvitysalueella. Suurin osa alueen metsistä sopii puuston laji- tai ikärakenteen vuoksi huonosti lajin elinympäristöksi. Liito-orava suosii iäkkäitä kuusikoita ja sekametsiä, joissa on ravintopuiksi sopivia haapoja, leppiä ja koivuja sekä suojaa tarjoavia järeitä kuusia. Lisäksi liito-orava tarvitsee pesä- ja lepopaikakseen kolopuita, jotka yleensä puuttuvat nuorista metsistä. Laji voi pesiä myös tavallisen oravan rakentamissa risupesissä, linnunpöntöissä tai jopa rakennuksissa. Näitä liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi sopivia kohteita on selvitysalueella hyvin vähän.

3.2 PESIMÄLINNUSTO

Selvitysalueen pesimälinnustolaskennoissa havaittiin yhteensä 62 lintulajia (taulukko 1). Pääosa alueella tavatuista maalintulajeista on Suomessa yleisiä ja runsaita metsälintuja. Vanhoja metsiä tai lehtoja suosivia lajeja havaittiin vain muutama (mustapääkerttu, palokärki, peukaloinen, puukiipijä, sirittäjä ja töyhtötiainen).

Vahvalahden–Itälahden alueen vesi- ja rantalinnusto oli melko niukka eivätkä kaikki laskennoissa havaitut lajit todennäköisesti pesi alueella. Lahtien vedenpinta oli keväällä ja kesällä 2012 hyvin korkealla, mikä vähensi mm. vesilinnuille sopivien pesimäpaikkojen määrää. Selvitysalueella ei todettu lokki- tai tiirayhdyskuntia.

Yölaulajista tai -huutelijoista tavattiin ainoastaan yleisen ruokokerttusen revii-rejä. Vahvalahden luoteispään ruovikossa on ollut kaulushaikaran revii-ri aina-kin vuonna 2010 (www.hatikka.fi). Vedenpinnan korkea taso saattoi vaikuttaa siihen, ettei lajeja havaittu paikalla vuonna 2012.

Pesimälinnustolaskennoissa havaittiin 13 huomionarvoista (ks. alaluku 2.2) la-
jia. Näistä kolmen maalintulajin reviirien sijainti ilmenee kuvasta 2. Jäljempä-
nä on tarkasteltu huomionarvoisia lajeja yksityiskohtaisemmin.

Taulukko 1. Selvitysalueen pesimälinnustolaskennoissa havaitut lintulajit. Status-sarakkeen selitykset: **NT** = silmälläpidettäväksi luokiteltu (Rassi ym. 2010) laji, **dir** = EY:n lintudirektiivin (79/409/ETY) liitteen I laji ja **v** = Suomen kansainvälinen vastuulaji (Rassi ym. 2001).

Laji	Tieteellinen nimi	Status	Huomautukset
haapana	<i>Anas penelope</i>	v	
haarapääsky	<i>Hirundo rustica</i>		ei pesi alueella
harakka	<i>Pica pica</i>		
harmaalokki	<i>Larus argentatus</i>		ei pesi alueella
harmaasieppo	<i>Muscicapa striata</i>		
hernekerttu	<i>Sylvia curruca</i>		
hippiäinen	<i>Regulus regulus</i>		
härkälintu	<i>Podiceps grisegena</i>		
hömötiainen	<i>Parus montanus</i>		
isokoskelo	<i>Mergus merganser</i>	NT, v	
kalalokki	<i>Larus canus</i>		
kalatiira	<i>Sterna hirundo</i>	dir, v	ei pesi alueella
keltasirkku	<i>Emberiza citrinella</i>		
kirjosieppo	<i>Ficedula hypoleuca</i>		
korppi	<i>Corvus corax</i>		
kuikka	<i>Gavia arctica</i>	dir	
kurki	<i>Grus grus</i>	dir	
käki	<i>Cuculus canorus</i>		
käpytikka	<i>Dendrocopos major</i>		
laulujoutsen	<i>Cygnus cygnus</i>	dir, v	
laulurastas	<i>Turdus philomelos</i>		
lehtokerttu	<i>Sylvia borin</i>		
lehtokurppa	<i>Scolopax rusticola</i>		
leppälintu	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	v	
metsäkirvinen	<i>Anthus trivialis</i>		
metsäviklo	<i>Tringa ochropus</i>		
mustapääkerttu	<i>Sylvia atricapilla</i>		
mustarastas	<i>Turdus merula</i>		
nuolihaukka	<i>Falco subbuteo</i>		pesinee alueen ulkopuolella
närhi	<i>Garrulus glandarius</i>		
pajulintu	<i>Phylloscopus trochilus</i>		
pajusirkku	<i>Emberiza schoeniclus</i>		
palokärki	<i>Dryocopus martius</i>	dir	pesinee alueen ulkopuolella
peippo	<i>Fringilla coelebs</i>		
peukaloinen	<i>Troglodytes troglodytes</i>		
pikkukäpylintu	<i>Loxia curvirostra</i>		
punakylkirastas	<i>Turdus iliacus</i>		
punarinta	<i>Erithacus rubecula</i>		
punatulkku	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>		
puukiipijä	<i>Certhia familiaris</i>		
pyy	<i>Bonasa bonasia</i>	dir	
rantasipi	<i>Actitis hypoleucos</i>	NT, v	
rautiainen	<i>Prunella modularis</i>		
ruokokerttunen	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>		
räkättirastas	<i>Turdus pilaris</i>		
räystäspääsky	<i>Delichon urbicum</i>		ei pesi alueella
sepelkyyhky	<i>Columba palumbus</i>		

silkkiuikku	<i>Podiceps cristatus</i>	
sinisorsa	<i>Anas platyrhynchos</i>	
sinitäinen	<i>Parus caeruleus</i>	
sirittäjä	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	NT
taivaanvuohi	<i>Gallinago gallinago</i>	
talitiainen	<i>Parus major</i>	
tavi	<i>Anas crecca</i>	v
telkkä	<i>Bucephala clangula</i>	v
tiltalti	<i>Phylloscopus collybita</i>	
töyhtötiainen	<i>Parus cristatus</i>	
varis	<i>Corvus corone</i>	
varpushaukka	<i>Accipiter nisus</i>	
viherpeippo	<i>Carduelis chloris</i>	
vihervarpunen	<i>Carduelis spinus</i>	
västäräkki	<i>Motacilla alba</i>	

Haapana (*Anas penelope*) on koko Suomessa pesivä puolisukeltajasorsa. Sitä tavataan pesivänä monenlaisissa vesistöissä lukuun ottamatta karuimpia järviä ja lampia. Haapana on taantunut 1990-luvulta lähtien ja sen nykykannaksi on arvioitu (Valkama ym. 2011) enää 45 000–55 000 paria. Haapana on Suomen kansainvälinen vastuulaji (Rassi ym. 2001). Selvitysalueella todettiin haapanan reviiiri Vahvalahden luoteispäässä.

Isokoskelo (*Mergus merganser*) pesii sisämaan suurissa ja karuissa vesistöissä sekä rannikolla ja saaristossa. Maamme isokoskelokannaksi arvioidaan (Valkama ym. 2011) nykyisin noin 25 000 paria. Isokoskelo on taantunut viime vuosina etenkin merialueella, minkä vuoksi se on luokiteltu (Rassi ym. 2010) maassamme silmälläpidettäväksi (NT) lajiksi. Isokoskelo on myös Suomen kansainvälinen vastuulaji (Rassi ym. 2001). Selvitysalueella havaittiin isokoskelopari Itälahdella.

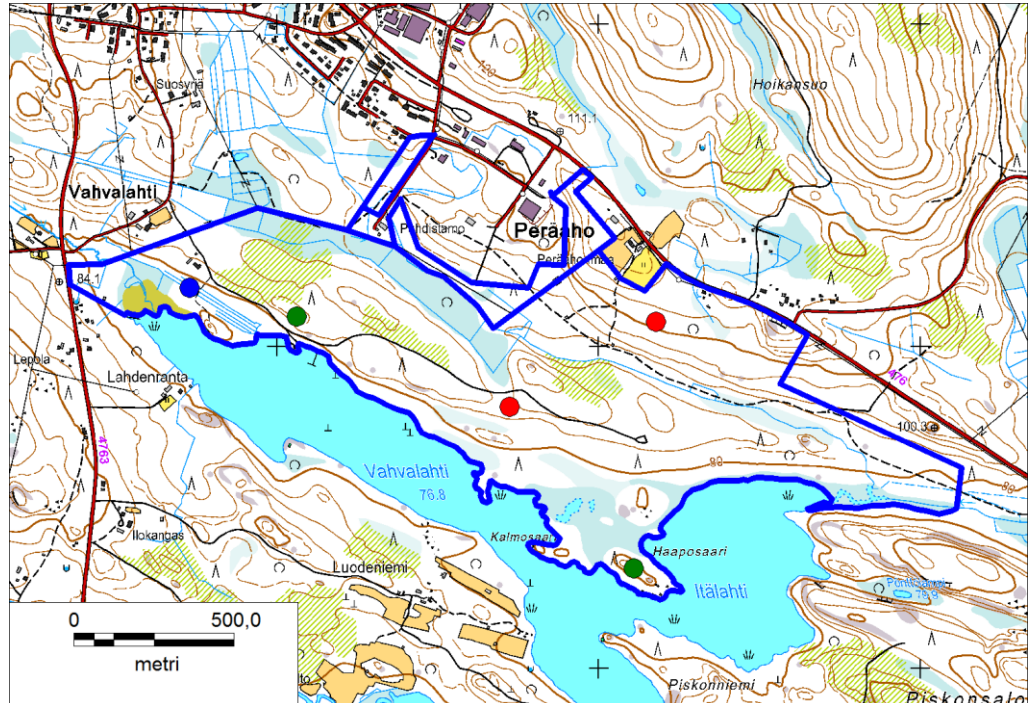
Kalatiira (*Sterna hirundo*) on pienimpiä järviä ja lampia lukuun ottamatta tavallinen sisämaan vesistöjen pesimälaji. Sitä tavataan yleisesti myös merialueella sisäsaaristossa. Kalatiiran nykykannaksi Suomessa on arvioitu (Valkama ym. 2011) noin 50 000 paria. Kalatiira on EY:n lintudirektiivin liitteen I laji sekä Suomen kansainvälinen vastuulaji (Rassi ym. 2001). Selvitysalueella havaittiin muualla pesiviä kalatiiroja saalistamassa sekä Vahvalahdella että Itälahdella.

Kuikka (*Gavia arctica*) suosii karuja ja kirkasvetisiä järviä, minkä vuoksi laji on meillä runsain Järvi-Suomen alueella. Suomessa arvioidaan (Valkama ym. 2011) pesivän nykyisin 11 000–13 000 paria kuikkia. Selvitysalueella laji havaittiin kerran Vahvalahdella ja kerran Itälahdella, mutta havainnot eivät viitanneet pesintään. Heinäkuun maastokäynnillä havaittiin Vahvalahdella kalastava kuikkapari ilman poikasia. Kuikka on EY:n lintudirektiivin liitteen I laji.

Kurki (*Grus grus*) pesii tavallisesti soilla, rannoilla tai kosteilla rantaniityillä. Lajin kanta on kasvanut voimakkaasti viime aikoina: Väisänen ym. (1998) arvioivat kannaksi 1990-luvun puolivälissä 4000–6000 paria, kun tuorein arvio (Valkama ym. 2011) on jo 30 000–40 000 paria. Merkittävä osa kurkikannastamme on esiaikuisia, pesimättömiä lintuja ja myös pesivät linnut liikkuvat laajalla alueella etsimässä ravintoa. Laskennoissa tehtiin kurkihavaintoja Vahvalahden luoteispään luhdalla tai ruovikossa, jotka sopivat lajin elinympäristöksi. Kurki on EY:n lintudirektiivin liitteen I laji.

Laulujoutsen (*Cygnus cygnus*) pesii lähes koko maassa mm. rehevillä järvenlahdilla ja lammilla sekä soilla ja paikoin merenlahdillakin. Lajin kanta on kasvanut viime vuosikymmeninä nopeasti: 1990-luvun alussa kannanarvio oli 1500 paria ja nykyisin jo 5000–7000 paria (Valkama ym. 2011). Laulujoutsen on EY:n lintudirektiivin liitteen I laji sekä Suomen kansainvälinen vastuulaji (Rassi ym. 2001). Selvitysalueella todettiin laulujoutsenreviiri Vahvalahdella.

Leppälintu (*Phoenicurus phoenicurus*) suosii pesimäympäristöinänsä avoimia, tavallisesti mäntyvaltaisia metsiä. Se esiintyy yleisesti myös piha- ym. rakennetuilla alueilla, joissa on tarjolla sopivia pesäkoloja. 1950- ja 1960-luvuilla voimakkaasti taantunut leppälintu on jälleen runsastunut Suomessa viime vuosikymmeninä. Lajin nykykannaksi Suomessa on arvioitu (Valkama ym. 2011) 500 000–800 000 paria. Leppälintu on Suomen kansainvälinen vastuulaji (Rassi ym. 2001). Selvitysalueella todettiin kaksi leppälintureviiriä.

Kuva 2. Huomionarvoisten maalintulajien tulkittujen reviirien tai havaintopaikkojen sijainti (värilliset ympyrät). Symbolien värin selitykset: sininen = sirittäjä, punainen = pyy ja vihreä = leppälintu. Selvitysalueen raja on merkitty sinisellä viivalla.

Palokärki (*Dryocopus martius*) on EY:n lintudirektiivin liitteen I laji, joka suosii vanhoja havu- ja sekametsiä. Lajin nykykannaksi Suomessa on arvioitu (Valkama ym. 2011) 30 000–50 000 paria. Palokärjet liikkuvat myös pesimäaikana laajalla alueella. Lajista tehtiin äänihavaintoja kaikilla laskentakeroilla, mutta suurin osa niistä kuului selvitysalueen ulkopuolelta. Lajin pesäpaikan tulkittiin sijaitsevan selvitysalueen ulkopuolella.

Pyy (*Bonasa bonasia*) esiintyy eri-ikäisissä, usein kuusivaltaisissa metsissä, joissa kasvaa tavallisesti ainakin sekapuuna leppiä ja koivuja. Pyy on toiseksi runsain metsäkanalintumme, jonka nykykannaksi on arvioitu (Valkama ym. 2011) yli puoli miljoonaa paria. Selvitysalueella todettiin kaksi ppyreviiriä. Pyy on EY:n lintudirektiivin liitteen I laji.

Rantasipi (*Actitis hypoleucos*) on vesien äärellä pesivä kahlaaja. Se esiintyy koko Suomessa ja on harvalukuinen ainoastaan Tunturi-Lapissa ja ulkosaaristossa. Laji on vähentynyt Suomessa viime vuosina, minkä vuoksi se on luokiteltu (Rassi ym. 2010) maassamme silmälläpidettäväksi (NT) lajiksi. Nykyinen kannanarvio (Valkama ym. 2011) on noin 150 000 paria. Rantasipi on myös Suomen kansainvälinen vastuulaji (Rassi ym. 2001). Selvitysalueella havaittiin rantasipin reviirit sekä Vahvalahdella että Itälahdella.

Sirittäjä (*Phylloscopus sibilatrix*) pesii Suomen etelä- ja keskiosissa suosien valoisia ja reheviä lehti- tai sekametsiä. Laji on taantunut viimeisten vuosikymmenten aikana ja sen nykykannaksi maassamme arvioidaan (Valkama ym. 2011) 100 000–200 000 paria. Taantumisensa vuoksi sirittäjä on luokiteltu (Rassi ym. 2010) maassamme silmälläpidettäväksi (NT) lajiksi. Selvitysalueella todettiin yksi lajin reviiri.

Tavi (*Anas crecca*) on sinisorsan ohella runsain sorsalintumme. Se esiintyy koko maassa monenlaisissa vesistöissä, myös pienissä lammissa ja ojissa. Taveja arvioidaan pesivän Suomessa noin 200 000 paria (Valkama ym. 2011). Tavi on Suomen kansainvälinen vastuulaji (Rassi ym. 2001). Selvitysalueella todettiin tavin reviiri Itälahdella. Toinen reviiri saattoi olla Vahvalahdella, jossa havaittiin kerran yksinäinen koiras.

Telkkä (*Bucephala clangula*) on koko maassa esiintyvä kokosukeltajasorsa. Telkän pesimäympäristöiksi kelpaavat kaikenlaiset vesistöt. Laji tekee pesänsä tavallisesti luonnonkoloon, onkaloon tai pesäpönttöön. Maamme telkkäkanta on pysynyt viime vuosikymmenien aikana melko vakaana. Tuorein kannanarvio (Valkama ym. 2011) on 170 000–220 000 paria. Myös telkkä on Suomen kansainvälinen vastuulaji (Rassi ym. 2001). Selvitysalueella todettiin 3–4 pesivää telkkäparia.

3.3 KASVILLISUUS JA ARVOKKAAT LUONTOKOhteet

Suurin osa selvitysalueesta on eri-ikäisiä talousmetsiä, joiden kasvillisuus on tuoretta tai lehtomaista kangasmetsää. Kuivahkoa kangasmetsää tavataan vain muutamilla mäenrinteillä ja saarissa. Lehtokasvillisuutta esiintyy pienialaisesti Itälahden luoteispuolella sekä selvitysalueen länsiosassa entisellä pellolla (ks. jäljempänä).

Selvitysalueella on useita avohakkuu- ja taimikkokuvioita länsi–itä-suuntaisen metsäautotien molemmin puolin (kuva 3). Taimikoiden puulajeja ovat kuusi ja koivu. Muuallakin puusto on enimmäkseen nuorta, enintään varttunutta kasvatusemetsää. Puustoltaan vanhempaa uudistuskypsää metsää on muutama kuvio Vahvalahden pohjoispuolella. Alueen metsissä ei juurikaan ole lahoppua.

Kuva 3. Tuore avohakkuu selvitysalueen keskivaiheilla.

Selvitysalueen metsäiset kuviot ovat pääasiassa kuusivaltaisia tai sekapuustoisia. Sekametsiä (kuusi, mänty, koivu) on eniten alueen koillis- ja itäosassa. Mäntyvaltaisia kuvioita on vain vähän, mm. ojitetulla suolla selvitysalueen luoteisrajalla sekä saarissa. Selvitysalueella on muutamia nuoria istutuskoivikoita (kuva 4) sekä alueen länsipäässä entisellä pellolla kasvava varttunut koivikko. Vahvalahden pohjoisrannalla on nuorta lehtipuustoa kasvava kuvio veneenlaskupaikan länsipuolella. Kuvion pääpuulajit ovat koivu ja haapa; lisäksi tavataan pihlajaa, harmaaleppää, raitaa ja muita pajuja.

Selvitysalueen luoteisrajalla on ojitettu suo, joka on enimmäkseen puolukka- ja varputurvekangasta. Suokasvillisuutta on myös alueen itä- ja eteläosien korpisoistumissa. Vahvalahden luoteispäässä on pienialainen avoluhta.

Kuva 4. Nuorta lehtomaisen kankaan-tuoreen lehdon koivikko Itälahden luoteispuolella.

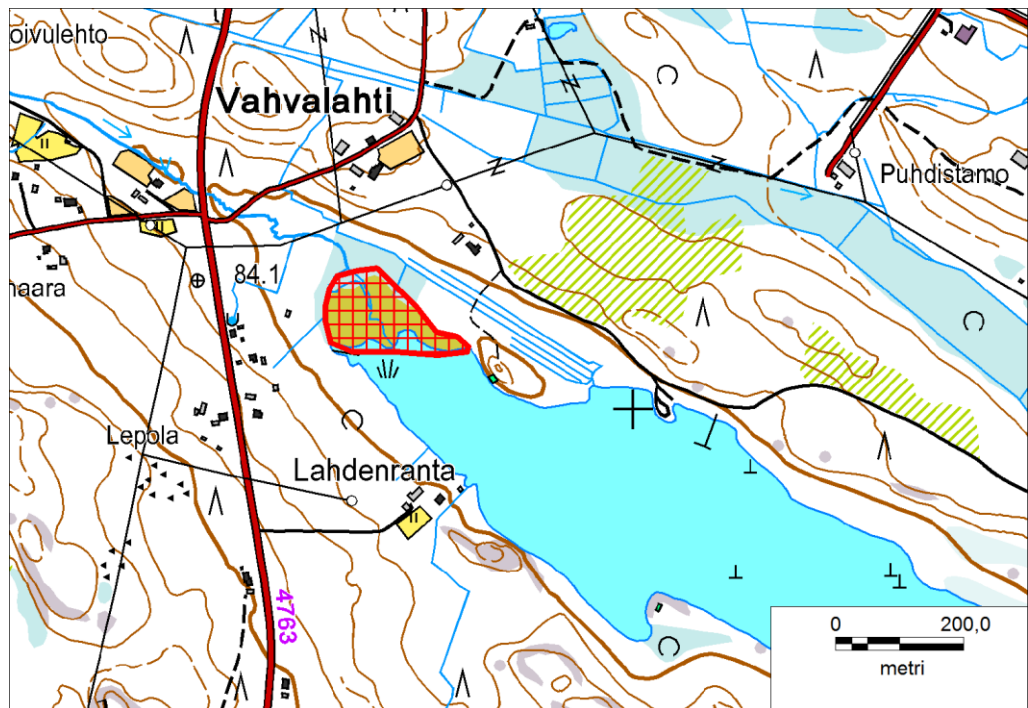
Selvitysalueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse Natura 2000 -alueita, valtakunnallisten luonnonsuojeluohjelmien kohteita, luonnonsuojelualueita, suojeltuja luontotyyppejä tai luonnonmuistomerkkejä. Lähimpänä sijaitsevat Natura 2000 -alueet ja luonnonsuojelualueet on lueteltu YVA-ohjelmassa (AIRIX Ympäristö Oy 2012).

Maastoselvityksissä ei todettu sellaisia kohteita, jotka täyttäisivät luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisten suojeltujen luontotyyppien tai vesilain 2 luvun 11 §:n tarkoittamien kohteiden (luonnontilaiset pienvedet) kriteerit. Selvitysalueen metsissä ei todettu metsälain 10 §:n mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä. Alueella esiintyy pienialaisesti lehtokasvillisuutta, mutta kyseessä eivät ole luonnontilaiset tai luonnontilaisen kaltaiset sekä ympäristöstään selvästi erottuvat lehtolaikut, joita koskisi metsälain 10 § 3 mom määräys. Osa Vahvalahden luoteispään luhdasta (ks. jäljempänä) saattaa täyttää metsälain 10 §:n mukaisen kohteen kriteerit.

Tuoreet keskiravinteiset lehdot on luokiteltu (Raunio ym. 2008a, b) koko maassa vaarantuneeksi (VU) luontotyyppiryhmäksi. Selvitysalueella tavattiin pienialaisesti käenkaali-oravanmarjatyyppin (OMaT) lehtoa, joka kuuluu tuoreisiin keskiravinteisiin lehtoihin. Tätä tyyppiä esiintyi selvitysalueella sijaitsevan

metsäautotien itäpäässä, tien eteläpuolisella loivasti viettävällä rinteellä. Lehtokasvillisuus vaihtuu tällä alueella vähittäin lehtomaiseksi kankaaksi, minkä vuoksi kohdetta ei katsottu metsälain 10 § mukaiseksi ympäristöstään selkeästi erottuvaksi reheväksi lehtolaikuksi. Selvitysalueen länsiosassa on entinen pello, joka on osin metsittynyt ja kehittymässä lehdoksi.

Muuna paikallisesti arvokkaana luontokohteena rajattiin Vahvalahden luoteispään ruovikko- ja luhta-alue (kuva 5). Kohteen luhtakasvillisuus ei ole erityisen edustavaa ja tavattava kasvilajisto on tavanomaista (mm. järviruoko, järvikorte, pullo-, jouhi-, harmaa-, viilto- ja luhtasara, kurjenjalka, terttualpi, rantamatar ja suoputki). Pienialainen luhta rajautuu pajukkoon ja avoveden puolelta ilmaversoiskasvillisuuteen (valtalajina järviruoko; kuva 6). Kohteella on paikallista linnustollista merkitystä (ks. alaluku 3.2).

Kuva 5. Vahvalahden luoteispään arvokkaan luontokohteen sijainti ja raja-
aus (punainen ruuturasteri).

Kuva 6. Vahvalahden luoteispään ilmaversoiskasvillisuutta ja luhtaa heinäkuussa 2012.

3.4 MERKITTÄVÄT LAJIESIINTYMÄT

Tässä aluvussa esitetty ei koske lintulajeja, jotka on käsitelty erikseen aluvussa 3.2.

Selvitysalueelta ei ole tiedossa aiempia havaintoja merkittävien (ks. alaluku 2.4) eliölajien esiintymisestä. Havaintoja ko. lajeista ei tehty myöskään vuoden 2012 selvityksissä.

Selvitysalueella ei arvioitu olevan luonnonsuojelulain 46 §:n tarkoittamien uhanalaisten lajien, 47 §:n mukaisten erityisesti suojeltavien lajien tai muiden merkittävien eliölajien kannalta tärkeitä elinympäristöjä, joissa niiden esiintyminen olisi todennäköistä.

EY:n luontodirektiivin liitteiden II ja IV lajeista arvioitiin selvitysalueella olevan sopivia elinympäristöjä (vrt. Sierla ym. 2004) lähinnä liito-oravalle, viitasammakolle ja lepakoille. Liito-oravasta ei kuitenkaan tehty havaintoja vuoden 2012 selvityksessä (ks. alaluku 3.1). Soidintavia viitasammakoita havaittiin yölaulajakuuntelujen yhteydessä Vahvalahden luoteispäässä ja Itälahden pohjoisrannalla. Lajin esiintyminen on mahdollista myös muualla selvitysalueen rannoilla. Yölaulajakuuntelussa 13.–14.6.2012 havaittiin yksi lajilleen määrittämätön lepakko (mahdollisesti vesisiippa) Itälahden koillisosassa.

4 LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

- AIRIX Ympäristö Oy 2012: Berner Osakeyhtiön Heinäveden laitoksen ympäristövaikutusten arviointiohjelma. Turku, 10.4.2012. 68 s.
- Koskimies, P., Pöysä, H. & Väisänen, R.A. 1988: Vesilintujen pistelaskentaohjeet. – Teoksessa: Koskimies, P. & Väisänen, R.A. (toim.): Linnuston seurannan havainnointiohjeet. 2. painos. – Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki. 143 s.
- Koskimies, P. & Väisänen, R.A. 1988: Maalintujen kartoituslaskentaohjeet. – Teoksessa: Koskimies, P. & Väisänen, R.A. (toim.): Linnuston seurannan havainnointiohjeet. 2. painos. – Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki. 143 s.
- Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. Uhanalaisten lajien II seurantatyöryhmän mietintö. – Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 432 s.
- Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. & Mannerkoski, I. (toim.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus. Punainen kirja 2010. – Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 685 s.
- Raunio, A., Schulman, A. & Kontula, T. (toim.) 2008a: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus – Osa 1. Tulokset ja arvioinnin perusteet. – Suomen ympäristö 8/2008:1–264.
- Raunio, A., Schulman, A. & Kontula, T. (toim.) 2008b: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus – Osa 2. Luontotyyppien kuvaukset. – Suomen ympäristö 8/2008:1–572.
- Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. – Suomen ympäristö 742:1–113.
- Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. – Ympäristöopas 109:1–196.
- Valkama, J., Vepsäläinen, V. & Lehikoinen, A. 2011: Suomen III Lintuatlas. – Luonnontieteellinen keskusmuseo ja ympäristöministeriö, Helsinki. <<http://atlas3.lintuatlas.fi>> (viitattu 30.6.2012).
- Väisänen, R., Lammi, E. & Koskimies, P. 1998: Muuttuva pesimälinnusto. – Otava, Helsinki. 567 s.